

Hoi, Dirk.

Na een aantal keren opnieuw te zijn begonnen met dit gedeelte van de mail die ik je wilde sturen, heb ik besloten om het maar in Word te schrijven. Niet dat dit een geldige reden is, maar omdat ik het onderwerp ook interessant voor anderen vind, anderen die nog niet gebruik maken van de moderne telecommunicatie technologie.

Waar ik over wil gaan schrijven komt er in het kort op neer dat ik van mening ben dat wij in anderen niets meer zien dan een spiegelbeeld van onszelf. Om je dit te verduidelijken wil ik een nieuw begrip introduceren, te weten het begrip '*Memen*'. Dit begrip is afkomstig uit het boek '*the selfish gene*' van Dawkins (1976).

Laat ik beginnen om je dit begrip toe te lichten om dan vervolgens mijn stelling ermee te verduidelijken.

Zoals je weet is een gen de 'drager' van onze genetische eigenschappen. In zijn boek '*the selfish gene*' kent Dawkins deze genen nogal wat egoïsme toe. Hij gaat zelfs zover dat hij het individu ondergeschikt maakt aan zijn genen. Daarnaast erkent hij, zoals een goed bioloog altijd zal doen, dat deze genen onderhevig zijn aan een evolutionair selectie proces. In andere bewoordingen die genen beconcurreren zich onderling suf. Natuurlijk bezien vanuit het niveau van een populatie, op een individueel niveau werken clusters van verschillende genen samen. Deze samenwerking resulteert er in dat 'de som' van 'de delen' meer is dan een optelling van de afzonderlijke delen.

($1+1 \neq 2$, er geldt: $1+1 > 2$) Goed dus: samenwerking op de schaal van het individu en concurrentie op schaal van de populatie.

Om deze, tegenwoordig niet meer zo verbazingwekkende, vindingen toe te passen op informatie in een bredere zin dan genetische informatie introduceert Dawkins een 'fictieve' drager van informatie het '*Mem*'.

Een voorbeeld: Neem een rond rood verkeersbord met een brede horizontale witte streep in het midden van het bord. Je zou volgens Dawkins kunnen zeggen dat de informatie, in dit geval: Van deze zijde mag u deze straat niet inrijden, zich bevindt in of op een *Mem*. Wij mensen hebben volgens Dawkins niet alleen genen maar wij zijn ook de dragers van *memen*. En niet alleen wij mensen, ook dieren dragen memen met zich mee. Zo weet een vogel dat hij moet uitkijken om iets te eten wat geel met zwart gestreept is, een jong eendje kan aan de vorm van de schaduw zien of hij moet wegduiken en stil moet blijven zitten of dat hij moet beginnen met kwaken omdat er voer aan komt, een hond herkent een stem als zijnde van zijn baasje en noem maar op, we gooien het even allemaal op een hoop: het zijn allemaal *memen*.

(Hoewel ik weet dat er hier door het noemen van een aantal van deze voorbeelden bezwaren kunnen worden aangevoerd tegen Dawkins theorie. Daarnaast wil ik hier ook niet ingaan op wat nou is aangeleerd en wat is aangeboren, maar laten we de theorie even het voordeel van de twijfel geven.)

Om de analogie met het gen door te trekken laat Dawkins deze *memen* ook onderhevig zijn aan evolutionaire processen. Op de schaal van een populatie zie je dat ook *memen* mekaar kunnen beconcurreren, neem maar als voorbeeld de strijd tussen verschillende religies, het geloof in Jezus is in 'strijd' met het geloof in Mohammed. En ook hier geldt dat Individuen die dragers zijn van een zelfde groep *memen*, mekaar steunen, Christenen, om in de analogie van mijn vorige voorbeeld te blijven. Dit is equivalent met, voor wat betreft de genen, gebeurd met familiere banden. (Uiteraard is het wel een uitstekend gekozen voorbeeld, hihi...) Daarnaast is het zo dat ook voor *memen* geldt dat ze vaak in groepen bij elkaar horen Het kruis hoort bij een lijdensweg van Christus, en de halve maan hoort bij Mohamed. Voor zulke clusters van *memen* in het individu geldt dan vaak ook dat de stelling $1+1 > 2$ opgaat. Voor mij zegt een kruis en een rozenkrans niet veel maar voor een gelovige betekenen deze dingen, omdat hij ze in een groter cluster kan thuisbrengen, kennelijk meer...

Ik denk dat ik je hiermee wel een redelijke indruk heb kunnen geven voor wat betreft het begrip *memen*. Nu wil ik mijn stelling dat wij in anderen niet meer zien dan een spiegelbeeld van het eigen zelf nader gaan toelichten. Dit wil ik doen aan de hand van een fictieve situatie waarin ik een eerste ontmoeting met een ook al fictief persoon heb. Maar voor dat ik dat doe wil ik het hebben met jou over de gewaarwording van het moment en dit wil ik dan plaatsen in het kader van het hierboven beschreven begrip van *memen*.

Laten we eens kijken naar ons eigen ik. Wanneer ik naar mezelf kijk dan zie ik een hoop herinneringen, gedachten, idealen en dromen. Voor het gemak: allemaal *memen*. Wanneer ik wat beter kijk dan kan ik die grote database met *memen* onderverdelen. Deze database bestaat uit een grote database die ik zou willen omschrijven als de database met *memen* die ik heb over mijzelf en er zijn een honderdtal kleinere databases met *memen* die ik heb over mensen die ik kennelijk belangrijk genoeg heb gevonden om er een database over aan te leggen. Dat aanleggen suggereert dat ik dat bewust zou doen maar dat hoeft helemaal niet het geval te zijn, sterker in de meeste gevallen gaat dat gewoon onbewust. Kortom een grote database met gegevens over mijn 'ik' en een aantal kleinere databases over 'anderen'. Die grootte van mijn database in verhouding met de databases van de anderen zou ik willen schatten op zo'n honderd tot een duizend maal duizend groter. Tot deze schatting ben ik gekomen doordat ik er simpel vanuit ben gegaan dat de tijd die ik met mezelf door heb gebracht in een vergelijkbare verhouding staat met de tijd die ik individueel met die 'anderen' heb doorgebracht. Ik zeg hier niets over de kwaliteit van de betreffende tijd...

Goed daar zit ik dan met mijn databases en dan is er het moment, zeg maar de tegenwoordigheid van de geest (Met dank aan Dirk van Weelden...) Natuurlijk ben ik mij in een moment niet bewust van alle informatie uit mijn databases, sterker nog ik kan mij op een zeker moment slechts bewust zijn van een van die vele *memen* uit mijn database. Wat ik wel kan is razendsnel die *memen* de revue laten passeren en er zijn van die momenten waarop je door je herinneringen heen vliegt.

Laten we daarvoor eens een andere metafoer nemen in je hoofd krioelt het van de *memen* die staan te dringen bij de deur om doorgelaten worden. Een voor een mogen ze door de deur naar de huiskamer, de huiskamer van de tegenwoordigheid van de geest in het moment. Daar komt zo'n *mem* binnen, je wordt je ervan bewust... Dan begin je die *mem* als het ware door te lichten, je bekijkt hem eens grondig en je geeft hem een kwaliteitskeur mee. Dit kwaliteitskeur is een beetje afhankelijk van wat voor *mem* het hier betreft zo kan ik mij voorstellen dat je er een zekere mate van relevantie of een zekere gevoelswaarde aan meegeeft. Bijvoorbeeld de *mem* was een onplezierige (gevoelswaarde) herinnering aan een zekere situatie die voor 79% relevant was aan de situatie waarin je, je op dat moment bevindt. Met dit kwaliteitskeur keert het *mem* terug in je database, maar niet ongemoeid. Een *mem* is zelden alleen en het 'triggerd' als het ware andere *memen*. Net als een hyperlink in een tekst bevat zo'n *mem* hyperlinks met / naar andere *memen*. De aldus 'getriggerde' *memen* worden wakker geschudt en zullen zich voegen bij de andere *memen* die voor de deur staan te dringen. De nieuwe *memen* zullen dan al dan niet voordringen om in het kamertje van de tegenwoordigheid te komen. Soms gaat dat allemaal zo snel dat ik duizelig word wanneer ik mij dit zo plastisch als 'dringende *memen*' voorstel. En uiteraard gebeurt dat vaak allemaal onbewust. Mekaar verdringende, en dus beconcurrerende, *memen* bij het deurtje van de tegenwoordigheid van het moment. (Leuk hè, hihi...)

Dat over *tegenwoordigheid van geest* (RECLAME: een boek dat je echt eens moet lezen!).

Nu naar de situatie waarin ik een fictief persoon, in een fictieve situatie, ontmoet en laten we er voor het gemak maar een vrouw van maken, dit temeer daar ik mijn voorbeelden daarop dan zal afstemmen.

Daar sta je dan naast een vriend en ze loopt naar ons toe. Je bemerkt haar blauwe ogen, haar gang door de menigte en haar dansende bos blonde haren geknoopt in een staart. Op het moment dat je haar zo ziet aankomen dringen de *memen* zich op. Er kloppen herinneringen van vergelijkbare schone aan de deur, het blonde haar doet je denken aan ... Ze loopt hetzelfde als ... en die ogen ... Deze herinneringen of *memen* zo je wil 'triggeren' weer andere herinneringen via het veronderstelde systeem van hyperlinks. En nog voordat er ook maar een woord is gewisseld ben je al bezig met het maken van een database van haar.

En nu komt het: **Een database die je baseert op de databases waarover je reeds beschikte.**

Maar laten we eerst nog eens wat woorden met deze fictieve schone wisselen. Ze zegt hallo tegen je vriend, ze kennen zich en ze stelt zich aan je voor. Die stem doet me denken aan... Hallo ik ben ..., en jij bent? Je kijkt haar in de ogen zoals zich dat hoort bij het je voorstellen... een glimlach je schudt mekaars hand en dan vraagt je vriend of ze wat wil drinken. Ze zegt ja en je vriend is al op pad om het drankje voor haar te scoren. Daar sta je dan en hoewel ik dit tot een van de meest vervelende momenten vindt behoren, begin je een gesprek... Wat doe je, waar kom je vandaan... (zucht...).

Maar ook nu weer zijn er *memen* die weer andere *memen* triggeren en je kent die *memen* de bovengenoemde kwaliteitskeuren toe. Langzaam maar zeker bouw je op deze manier aan je database van jou over haar. Tot zover het voorbeeld.

Waar het mij om draait is dat je de database die je van haar maakt baseert op de reeds aanwezige databases... Het is dan nog maar een kleine stap om te zeggen dat wanneer ik naar een ander kijk ik niet meer zie dan een spiegelbeeld van mezelf. Immers ik baseer de informatie die ik van haar krijg op de informatie die reeds aanwezig is. En de nieuwe informatie word als het ware ingebed door de reeds voor handen zijnde informatie. Nu zou je er bezwaar tegen kunnen hebben dat mijn voorbeeld niet verder gaat dan een eerste ontmoeting, en wat nu wanneer je met iemand al jaren een zeer intensieve vriendschappelijke of zelfs een verder gaande relatie hebt, is het dan niet anders?

Tja, en dat durf ik niet met zekerheid te zeggen. Ik denk dat het proces in principe hetzelfde blijft. *Memem* blijven andere *memem* triggeren... ook al beschik je over een grote database van de ander. Maar er zullen zich in een zich verder dan een eerste ontmoeting ontwikkelende relatie steeds situaties blijven voordoen waarop je een deel van de reeds aanwezige *memem* zult moeten verwerpen omdat de situatie van dat moment je kennelijk ervan heeft overtuigd dat je met de conclusies die je aan die 'oude' *memem* had verbonden fout zat. En dat is volgens mij heel menselijk, steeds weer ben je op zoek naar de bevestiging van de reeds aanwezige *memem*, maar je bent niet te beroerd om wanneer de situatie vraagt om je *memem* bij te stellen, je dit ook doet.

Nu nog iets over de sturende werking van die *memem*... Terug naar het voorbeeld van mijn fictieve gesprek met die fictieve schone. Bij mij borrelen als het ware de *memem* omhoog en ik ben op zoek naar zaken waarover we kunnen praten want zoals je wel al verwachtte: het gesprek kent zo zijn dodelijke stiltes... Ze antwoordt met van die echte doodoeners zoals hmmm, zozo, en ja, zonder een vervolg van het antwoord en het initiatief van het gesprek ligt dus bij mij, en oh wat ben ik daar goed in....

Onbewust ben ik op zoek naar aanknopingspunten om het gesprek voort te zetten en waar baseer ik de keuze op om iets te zeggen: Jawel, op de *memem* die zijn doorgedrongen tot mijn kamertje van tegenwoordigheid. Mijn hele gesprek met haar komt er op neer dat ik gestuurd word door het al dan niet toevallig passerende mem. Over vrijheid van wil gesproken!

We worden geleefd door de zich aan ons kamertje van tegenwoordigheid opdoende *memem*.

Althans dat zijn de uiteindelijke consequenties van Dawkins theorie, een theorie die steeds meer aan populariteit wint temeer daar het een aantal processen zo inzichtelijk kan maken. Het blijft nog steeds een theorie met veel black boxen maar toch, hij vindt zowel in de psychologie als ook binnen het onderzoek naar kunstmatige intelligentie steeds meer aanhang. (En vanwege dat laatste en natuurlijk omdat ik er binnen mijn studie mee bezig was ben ik er mee in aanraking gekomen... als ik al niet gehoord had van zijn boek...)

Dat over vrijheid van wil die dus kennelijk niet bestaat. Wat de theorie wel bevestigt is individualiteit. Immers niemand heeft een zelfde database van *memem* die precies gelijk is aan de database van een ander...

Hier wou ik het voorlopig bij laten,
In afwachting van jullie reactie verblijf ik,
Eric Halmans,
Met vriendelijke groet.

Eric Halmans
Nieuwstraat 15
6099 AA Beegden
Tel 0475-571863
Email: ehalmans@plex.nl